

Rekommendationer för utbildning på forskarnivå

Fastställda av SUHF:s styrelse den 6 april 2011

Med anledning av nya bestämmelser i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100) från och med 1 januari 2011 påverkas förutsättningarna för att bedriva utbildning på forskarnivå. En svensk doktorsexamen har idag ett mycket gott rykte internationellt som det är angeläget att även i framtiden vidmakthålla. Licentiatexamen har en särskild roll i det livslånga lärandet då den erbjuder en möjlighet till kompetensutveckling för yrkesverksamma som är erkänd i näringslivet. Målet är att avhandlingar ska hålla hög vetenskaplig/konstnärlig kvalitet och att rättssäkerhet och goda arbetsvillkor ska gälla för doktorander. Rekommendationerna omfattar all utbildning på forskarnivå, inklusive konstnärlig forskarutbildning, med doktorsexamen/licentiatexamen som slutmål.¹

Rekommendationer

SUHF rekommenderar medlemmarna följande kring utbildning på forskarnivå:

1) Styrning samt ansvar för innehåll och genomförande

Fakultetsnämndsbegreppet som tidigare var centralt i regleringen av ansvaret för innehåll och genomförande av utbildning på forskarnivå har i lagstiftningen ersatts av ett eller flera kollegiala organ.

SUHF rekommenderar därför att lärosätet utarbetar tydliga interna ordningar för hur de delar som innefattar myndighetsutövning ska ske. Följande moment genomförs på lokal nivå enligt den ordning som lärosätet beslutar:

- Beslut om allmän studieplan för doktorsexamen respektive licentiatexamen. Det bör framgå vad som normalt krävs för respektive examen samt fördelningen mellan kursdel och avhandlingsdel.
- Beslut om individuell studieplan samt rutiner för uppföljning
- Antagning
- Byte av handledare
- Tillgodoräknande
- Indragning av resurser
- Beslut om tid och plats för disputation/licentiatseminarium

---

¹ Förslaget till rekommendationer togs fram av en särskild arbetsgrupp bestående av Lena Nordholm, Högskolan i Borås (ordförande), Margaretha Andersson, Uppsala universitet (sekreterare), Ingegerd Palmér, Mälardalens högskola, Odd Runevall, SFS och Lennart Weibull, Göteborgs universitet.

- Tillkännagivande av samt spridning av avhandling
- Utse betygsnämnd
- Genomförande av betygsnämndssammanträde inklusive vilka som har närvaro och yttranderätt samt hur eventuell oenighet/reservation ska hanteras.

2) Disputation och betyg

Vid disputationen ska inte bara avhandlingens innehåll och i förekommande fall redan refereegranskade och publicerade artiklar examineras utan också respondentens eget bidrag till och förståelse för avhandlingsämnet. Disputationsakten och betygsnämndens arbete är därför centrala moment som ställer särskilt stora krav på systemets förmåga att hantera bedömningsfrågorna. Betygsnämndens kompetens och integritet är här av utomordentligt stor vikt och högsta möjliga kompetens bör eftersträvas.

SUHF rekommenderar att betygsnämnden ska bestå av tre eller fem ledamöter och att avhandlingen bedöms med betygen godkänd (G) eller underkänd (U). *SUHF* stödjer användningen av kvalitetsstödjande arbetsformer under avhandlingsarbetets gång för att undvika att eventuella kvalitetsbrister upptäcks i ett alltför sent skede. Halvtidsseminarium eller granskning inför handledarkollegium är exempel på sådana arbetsformer. Om lärosätet tillämpar någon typ av förgranskning/spikningsprövning bör den ske åtskild från betygsnämndens arbete då denna ska stå fri i sin bedömning vid disputationen. Respondentens rätt att få sin avhandling prövad vid en offentlig disputation får inte inskränkas.

3) Utbildning för handledare

Handledaren har ett avgörande inflytande på doktorandens intellektuella och vetenskapliga utveckling. Hur handledningen bedrivs och hur den vetenskapliga eller konstnärliga miljön runt doktoranden är utformad är också viktiga framgångsfaktorer. Handledarnas ansvar innebär att de kan komma att ställas inför frågor och problem som inte enbart är av vetenskaplig/konstnärlig natur. Detta ställer höga krav på handledarnas allmänna kompetens.

SUHF rekommenderar att minst en av handledarna ska ha genomgått handledarutbildning. Nya handledare bör senast under sitt första år som handledare genomgå sådan utbildning.

4) Högskolepedagogisk utbildning för doktorander

Det är vanligt att doktorander under sin utbildningstid deltar som lärare i undervisning på grund eller avancerad nivå. Undervisningserfarenhet är av värde oavsett inriktning i ett framtida yrkesliv och ett minimikrav för en akademisk karriär efter doktorsexamen. Möjligheten att undervisa är därför en viktig kvalitetsfråga som ökar den forskarutbildades anställningsbarhet och ett eftertraktat tillfälle till meritering under doktorandtiden. Högskolepedagogisk utbildning för att möta de krav som lärarrollen ställer är ett viktigt instrument för att undervisningserfarenheten ska bli positiv för den som undervisar såväl som för dem som undervisas.

SUHF rekommenderar att doktorander ges möjlighet att genomgå högskolepedagogisk

utbildning. För doktorander som ska undervisa bör den vara obligatorisk. Utbildningen bör ske antingen som en poängsatt del inom ramen för den individuella studieplanen eller som en del av doktorandens institutionstjänstgöring. Genomgången utbildning ska dokumenteras.